

ÖREBRO UNIVERSITET

Akademin för humaniora, utbildning och samhällsvetenskap

Huvudområde: Pedagogik

Vart är dagens föräldrakontakt på väg?

E-post, en möjlighet och svårighet i kontakten

Anna Alvarsson & Maria Lennartsson

Pedagogik med didaktisk inriktning C

Examensarbete, 15 högskolepoäng

Vårterminen 2009

Handledare: Anna-Lena Englund

Sammanfattning

Lärare och föräldrar har ett gemensamt ansvar för elevens skolgång. Därmed är det viktigt att parterna upprätthåller en god kontakt. Detta samarbete kan ske genom olika former såsom föräldramöten, telefonsamtal och utvecklingssamtal. Vi finner även att nya kontaktformer börjar ta fart i dagens skolor, som exempelvis e-post. Användningen av e-post är vanligast förekommande inom grundskolans senare år. Därmed blev vårt syfte att undersöka hur skolan använder olika former för föräldrakontakt. Vår studie är också inriktad på att undersöka vad som framkommer om föräldrakontakt i studier om skolan. Även hur lärare förhåller sig till olika former av föräldrakontakt och specifikt till e-post, är av vårt intresse. Vi har också intervjuat lärare, för att ta reda på vad de kommunicerar med föräldrar om via e-post. För att besvara vårt syfte har vi granskat vad som uppmärksammas i läroplanerna Lgr 80 och Lpo 94, angående hem och skola. Vi har också granskat olika studier som handlar om skolans föräldrakontakt, som berör förutsättningar och svårigheter vid samarbetet. Studierna innefattar även olika kontaktformer och skilda kommunikationssätt mellan lärare och föräldrar. För att ge svar på vårt syfte har vi också utfört kvalitativa intervjuer med lärare, inom grundskolans senare år.

I vår undersökning fann vi att de olika kontaktformerna inte är utbytbara. De intervjuade lärarna framhåller en kombination av dem. Det framkommer också skilda meningar om hur lärare förhåller sig till e-post som kontaktform. E-post ses å ena sidan som en enkel möjlighet i samarbetet med föräldrar, på grund av att det går fort att maila samt att parterna kan kommunicera med varandra oavsett tid och plats. Å andra sidan ses e-post som en svårighet, då det är ett tidskrävande arbete för lärare och en osäker form för att skicka känslig information. Datorkommunikation anses också skapa missförstånd, som kan leda till en opersonlig kontakt. Det parterna kommunicerar om genom e-post är främst av allmän karaktär. Ett fåtal lärare anser dock att de även kan ta upp vissa problem via e-post. En överensstämmelse vi fann bland intervjupersonerna i vår empiriska undersökning, var att e-post inte kan ersätta det personliga mötet lärare och föräldrar emellan.

Nyckelord: *Föräldrakontakt, kontakt, lärare och föräldrar, hem och skola, e-post, datorkommunikation, kommunikation, kontaktformer, grundskolans senare år.*

Innehållsförteckning

Förord.....	5
Kapitel 1 – Inledning.....	6
Syfte.....	7
Frågeställningar	7
Undersökningens avgränsningar.....	7
Tillvägagångssätt och disposition.....	8
Kapitel 2 - Studier om skolans föräldrakontakt	9
Föräldrakontaktens benämning i Lgr 80 och Lpo 94	9
Förutsättningar för föräldrakontakt i grundskolans senare år.....	11
Svårigheter med föräldrakontakt	13
Olika former för föräldrakontakt	14
Kontaktformer där lärare och föräldrar utbyter direkt kommunikation	15
Kontaktformer där lärare och föräldrar utbyter indirekt kommunikation	17
Kapitel 3 – Empirisk undersökning.....	21
Val av forskningsmetod.....	21
Val av skola	21
Urval av intervjupersoner	22
Datainsamlingsmetod	22
Undersökningens genomförande	23
Analys av datainsamlingen.....	23
Etiska aspekter.....	24

Kapitel 4 – Lärares användning och förhållande till olika kontaktformer 25

En kombination av de olika kontaktformerna förespråkas vid föräldrakontakt	25
Skilda förhållningssätt till e-post som kontaktform	28
E-postkommunikationen är främst av allmän karaktär.....	30

Kapitel 5 – Diskussion..... 33

Användandet av de olika formerna för skolans föräldrakontakt	33
Lärares förhållning till e-post som kontaktform.....	34
E-postkommunikation vid föräldrakontakt.....	36
Reflektioner kring vår undersökning	37
Vidare forskning	38
Slutord	39

Referenser 40

Bilaga I: Brev till rektorn.....	42
Bilaga II: Brev till lärarna.....	43
Bilaga III: Intervjufrågor	45

Förord

Vår C-uppsats är ett examensarbete inom Pedagogik med didaktisk inriktning C, på lärarprogrammet, vid Örebro universitet.

Vi vill rikta ett speciellt tack till de lärare som ställde upp som intervjupersoner i vår empiriska studie. Vi är väldigt tacksamma för att ni tog er tid att dela med er av era tankar och erfarenheter till oss.

Ett stort tack till vår handledare Anna-Lena Englund. Din handledning har varit till stor hjälp och glädje under vårt skrivandes gång. Du har gett oss goda idéer, och delat med dig av material och dina erfarenheter vid uppsatsskrivningen.

Vi vill också visa vår tacksamhet till kurskamraterna Pernilla Sandberg och Anna Major, som genom hela skrivandet har granskat vår uppsats med kritiska ögon. Era tips och reflektioner har varit guld värt.

Sist vill vi tacka våra familjer för stort stöd och förståelse, då vi lagt ner många timmar och sena kvällar på vårt examensarbete.

Örebro universitet, vårterminen 2009

Anna Alvarsson

Maria Lennartsson

Kapitel 1 – Inledning

Läraryrket har förändrats under de senaste årtiondena, och kommer även att stå inför förändringar i framtiden menar Andy Hargreaves (1998). Dagens samhälle kännetecknas enligt författaren av ett högt förändringstempo bland annat inom teknologin, vilket medför att läraren ställs inför nya problem, uppgifter och ansvarsområden. Den snabba förändringstakten leder till att det ständigt ska införas något nytt moment, vilket kan göra att läraren känner sig överbelastad. Vidare skriver författaren att ett led i förändringen är att lärare fått större chans att skapa miljöer för samarbete. En del av lärarens arbetsuppgift är att samarbeta med elevens föräldrar. Enligt *Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet* (Lpo 94) har lärare och föräldrar ett gemensamt ansvar för elevens skolgång. Att lärare har skyldighet att samverka med föräldrar utläser vi i läroplanen.

Vi ser att skolans föräldrakontakt innebär svårigheter, bland annat då tiden är en begränsning för lärare. Kontakten innefattar också möjligheter, exempelvis då lärare kan få en helhetsbild om eleven. En viktig förutsättning i föräldrakontakten är enligt Kjell Lund & Nils-Erik Nilsson (1995), att det bildas ett förtroende mellan lärare och föräldrar. För att skapa ett förtroende behövs det tillfällen där parterna får möjlighet att lära känna varandra.

Lars Erikson (2009) visar att det är formerna för skolans föräldrakontakt som skiljer sig åt. Författaren menar att lärare i grundskolans senare år kontakter föräldrar i ungefär samma utsträckning. Dock råder det delade meningar om vilken kontaktform som är vanligast förekommande i skolan. Äldre former av föräldrakontakt där lärare och föräldrar möts face-to-face, börjar kombineras med andra former där modern informationsteknik leder till att parterna inte möts personligen. På så vis sker kommunikationen oberoende av tid och plats. Författaren hävdar att en av de nya kontaktformerna är e-post. Användandet av e-post som form är som störst i grundskolans senare år. Vi blev inspirerade att studera en av dagens nyare kontaktformer mellan lärare och föräldrar, efter att ha läst Veronique Slottbergs (2008) artikel ”Skolkar ditt barn? – Se efter på nätet?”. Artikeln berörde webbaserade informationssystem som kontaktform med föräldrar.

På grund av artikeln skapades vårt intresse för att studera skolans användning av olika former för föräldrakontakt. Vår avsikt är att specifikt undersöka den nyare kontaktformen e-post, utifrån ett lärarperspektiv och med inriktning mot grundskolans senare år. Med anledning av vårt intresse för skolans olika kontaktformer har vi formulerat vårt syfte:

Syfte

Syftet med vår studie är att undersöka hur skolan använder olika former för föräldrakontakt.

Frågeställningar

Utifrån vårt syfte har vi utformat följande frågeställningar:

- Vad framkommer om föräldrakontakt i studier om skolan?
- Hur förhåller sig lärare till olika former av föräldrakontakt och specifikt till e-post?
- Vad kommunicerar lärare och föräldrar om via e-post?

Undersökningens avgränsningar

Vi har valt att avgränsa undersökningen utifrån vad som benämns om föräldrakontakt i *Läroplanen för grundskolan* (Lgr 80) och Lpo 94. Anledningen till vår avgränsning är att vi vill se om en förändring skett gällande föräldrakontakt i läroplanerna. Vår avsikt var från början att göra en genomgående historisk tillbakablick utifrån Lgr 80 och Lpo 94. Vi har valt att bortse från historiken, på grund av att föräldrakontakt inte benämns tillräckligt utförligt i läroplanerna.

I vår undersökning presenteras vad som framkommer om föräldrakontakt i studier om skolans föräldrakontakt. Vårt intresse är riktat mot att undersöka hur skolan använder olika former för föräldrakontakt, för att visa om det skett förändringar i användandet av de olika kontaktformerna. Vår avgränsning är att betrakta hur lärare förhåller sig till olika former av föräldrakontakt, specifikt inriktad på e-post. Detta på grund av att det är en av de vanligaste kontaktformerna via internet. Vi har valt att undersöka hur lärare förhåller sig till e-post, för att få en djupare insikt om dess för- och nackdelar vid föräldrakontakt.

Vi har även avgränsat undersökningen till vad lärare och föräldrar kommunicerar om via e-post. Detta för att förstå vilken information som utbyts i kontakten. I vår uppsats har vi valt att endast undersöka föräldrakontakten genom e-post inom grundskolans senare år, eftersom Erikson (2009) visar att e-postanvändningen bland lärare är vanligast förekommande där. Därför fann vi det intressant att studera kontaktformen just inom de senare skolåren. Vi avgränsar också vår undersökning till att betrakta kontakten ur ett lärar- perspektiv. Vårt valda perspektiv fann vi mest intressant och relevant för vår kommande yrkesroll. Därmed väljer vi bort föräldra- och elevperspektivet. Dock är båda av stor vikt, då alla tre parter berörs vid föräldrakontakt. Alla perspektiv är utforskade när det gäller att studera e-post som kontaktform mellan lärare och föräldrar. Därför anser vi att även föräldra- och elevperspektivet borde uppmärksammas, trots detta valde vi lärarperspektivet på grund av omfattningen i vår uppsats.

Tillvägagångssätt och disposition

För att undersöka hur skolan använder olika former för föräldrakontakt med inriktning på kontakt via e-post, granskade vi i ett första steg styrdokument, artiklar och för oss relevanta studier om skolans föräldrakontakt. Vår valda litteratur är främst av ny karaktär, men även från de senare årtiondena. Detta för att belysa om en förändring skett i användandet av de olika kontaktformerna. I ett andra steg gör vi en kvalitativ undersökning i form av intervjuer med lärare inom grundskolans senare år. Genom en kvalitativ studie söker vi förståelse för hur skolan använder olika former för föräldrakontakt, och specifikt till användandet av e-post.

I *kapitel 2* presenterar vi olika studier om skolans föräldrakontakt. Till att börja med visar vi vad som står skrivet om kontakten mellan hem och skola i läroplanerna Lgr 80 och Lpo 94. Vidare följer de förutsättningar och problem som finns i arbetet med föräldrakontakt. Slutligen följer en presentation av skolans användande av olika kontaktformer. I *kapitel 3* beskriver vi utförligt hur vi har gått tillväga i våra val av forskningsmetod och vårt genomförande. Vidare presenterar vi i *kapitel 4* resultatet av intervjuerna i vår empiriska studie. Detta kopplas till olika studier om skolans föräldrakontakt. I *kapitel 5* diskuterar vi vårt resultat, och relaterar likheter och skillnader från vår empiriska studie till litteraturen. Varje kapitel inleds med en introduktion, och valda delar avslutas med en kort summering av det väsentligaste innehållet som baseras på studierna om skolans föräldrakontakt.

Kapitel 2 - Studier om skolans föräldrakontakt

Detta kapitel inleds med en introduktion om hur skolans föräldrakontakt benämns i Lgr 80 och Lpo 94, för att se om vi kan finna skillnader och likheter läroplanerna emellan. Utifrån studierna om skolans föräldrakontakt redogör vi sedan för olika förutsättningar för kontakten, vilka svårigheter som kan uppstå, samt vikten av lärares och föräldrars samarbete i grundskolans senare år. Vidare presenteras om olika former av föräldrakontakt utifrån studierna. En beskrivning av de kontaktformer där lärare och föräldrar möts och kommunicerar direkt visas i kapitlet. Vidare förklaras formerna där mötet och kommunikationen sker indirekt samt avskilt från varandra. Att beskriva de olika kontaktformerna gör vi, för att undersöka om en förändring skett i användandet.

Föräldrakontaktens benämning i Lgr 80 och Lpo 94

I granskningen av Lgr 80 finner vi i kapitlet *Skolan – ett centrum för samarbete*, att skolan utgör ett naturligt centrum för samarbete mellan lärare, föräldrar och elev. Detta i syfte att skapa en god arbetsmiljö. I läroplanen framkommer tydligt, enligt oss, att skolan har det grundläggande ansvaret för att föräldrakontakt skapas. I läroplanen anges att

skolan är skyldig att ta kontakt med föräldrarna till samtliga barn två gånger varje läsår. Klassföreståndaren har ansvar för dessa kontakter. De personliga samtalen och direktkontakten med föräldrarna är värdefulla. Kontakterna kan därför ske i form av enskilda samtal (s 25).

Vi finner vidare i Lgr 80 att skolan har ett stort ansvar att snabbt kontakta föräldrarna vid elevens frånvaro. Där framkommer också att

om skolan skall kunna bidra till varje elevs positiva utveckling behöver den känna till elevens hela situation. Skolan bör därför hålla sig orienterad om elevens hemmiljö. Föräldrarna skall ges tillfälle att följa skolans arbete och bör få medverka i detta. Kontakten mellan skola och hem gynnas av att båda parter lär känna varandra (s 24-25).

Hemmets huvudansvar är elevens fostran, men skolan ska dock stödja föräldrarna i detta arbete. Skolbesök och andra aktiviteter presenteras som ett sätt för föräldrarna att få inblick i skolans arbete. En kontaktform som anses vara betydelsefull i Lgr 80 är föräldramöten. Dock framkommer det i läroplanen att ”flera kontaktformer bör utvecklas och utnyttjas” (s 25).

Efter att ha granskat den som vi betraktar styrda läroplanen Lgr 80, går vår granskning över till den tolkningsbara läroplanen Lpo 94. Även denna läroplan innehåller ett kapitel om föräldrakontakt, men som här benämns *Skola och hem*. Vi har också fördjupat oss i kapitlet *Bedömning och betyg*, eftersom det innefattar utvecklingssamtalet som kontaktform. Enligt vår granskning av Lpo 94 betonas skolans och föräldrarnas gemensamma ansvar för elevens skolgång. En viktig synpunkt enligt Gunilla Johansson & Karin Orving (1981) är att samverkan mellan hem och skola aldrig får ske över huvudet på eleven. Lund & Nilsson (1995) menar att föräldrarnas roll och engagemang betonas starkare i Lpo 94 än i tidigare läroplaner. Detta syns inte alltid i dagens skola, eftersom flertalet lärare enligt Erikson (2009) tycker att föräldrar borde ta en större roll i ansvaret. Vi ser utifrån läroplanen att samverkan mellan lärare och föräldrar ska skapa förutsättningar för elevens utveckling, lärande och fostran. Vi finner i Lpo 94 att läraren ska

samverka med och fortlöpande informera föräldrarna om elevens skolsituation, trivsel och kunskapsutveckling (s 14).

Elevens kunskapsutveckling ska läraren presentera muntligt och skriftligt genom att kontakta föräldrarna enligt Lpo 94. Lärare har även ansvar för att främja elevens kunskaps- och sociala utveckling genom utvecklingssamtal. Ytterligare en skyldighet som läraren har är att kontakta föräldrarna om elevens skolresultat och utvecklingsbehov. Lärare ska utifrån läroplanen inte enbart informera föräldrarna om elevens skolsituation, utan även hålla sig uppdaterade om elevens privata situation. Flising & Kärby (1983) hävdar att det är lättare att lösa eventuella problem som uppstår i skolan, genom att läraren har en helhetssyn på eleven.

Utifrån vår granskning av Lpo 94 skall rektorn ansvara för att kontakt skapas mellan skola och hem, när problem och svårigheter uppstår för eleven. Rektorn ansvarar också för att ”formerna för samarbete mellan skolan och hemmen utvecklas och att föräldrarna får information om skolans mål och sätt att arbeta och om olika valalternativ” (Lpo 94, s 17).

Ytterligare ett ansvar som rektorn har är att ge lärarna den kompetensutveckling som krävs för att professionellt utföra sina arbetsuppgifter, i detta fall kompetens rörande föräldrakontakt. Erikson (2009) visar i sin undersökning att de lärare som känner stöd från skolledningen är positivt inställda till föräldrakontakt.

Summering

Efter att ha granskat Lgr 80 och Lpo 94 kan vi utläsa att vem som har största ansvaret i samverkan mellan hem och skola skiljer sig åt i läroplanerna. I Lgr 80 betraktas föräldrarna som en passiv grupp, som ska informeras och påverkas. Huvudansvaret för kontakten ligger således på läraren. I Lpo 94 ses föräldrarna vara aktiva och ha ett gemensamt ansvar tillsammans med läraren.

Vi ser en viss skillnad i formerna för samverkan. I Lgr 80 nämns några olika former för samverkan. Det framkommer även att skolan ska kontakta alla föräldrar minst två gånger varje läsår, dock inte hur kontakten ska tas. I Lpo 94 anges enbart att läraren ska informera föräldrar muntligt och skriftligt. Den enda form som nämns är utvecklingssamtal. En likhet som finns mellan Lgr 80 och Lpo 94 är att läraren ska ha en helhetssyn på elevens situation.

Förutsättningar för föräldrakontakt i grundskolans senare år

En viktig förutsättning för samarbete mellan hem och skola är enligt Lund & Nilsson (1995) att det skapas ett förtroende mellan lärare och föräldrar. För att denna tilltro ska etableras krävs det tillfällen där dessa parter kan ”växa sig samman”. Flising m.fl. (1983) påpekar dessutom att ”ett bra samarbete förutsätter en trygg och öppen dialog där människor med olika roller och kompetens möts med respekt” (s 68). Erikson (2009) visar ytterligare att majoriteten lärare har en respektfull och positiv dialog med föräldrarna.

Vi finner i Flising & Kärrbys (1983) undersökning, att relationen mellan lärare och föräldrar har stor betydelse för kontakten och samverkan. De måste ha en bättre kunskap om varandra, för att kunna genomföra sitt samarbete hävdar Johansson & Orving (1981). Flising m.fl. (1996) visar i sin undersökning att lärare är tvungna att lära känna föräldrarna, för att kunna vara helt naturliga i kontakten.

Att lära känna föräldrarna gör läraren bland annat genom att träffa dem ofta och samtala. Det krävs mycket tid och engagemang, för att få en bra föräldrakontakt. Flising & Kärrby (1983) påstår att fester, utflykter och liknande aktiviteter där lärare och föräldrar lär känna varandra på ett personligt sätt, kan vara ett moment i samarbetet. Genom dessa möten anses lärare och föräldrar ofta få en förståelse för varandras beteenden.

Flising & Kärrby (1983) menar att ett fungerande samarbete mellan lärare och föräldrar under de tidigare skolåren, kan leda till fortsatt intresse för samverkan i grundskolans senare år. Enligt författarna visar studier att samarbetet dock är störst under grundskolans tidigare år. Därefter avtar kontakten mer och mer ju högre upp i årskurserna eleverna kommer. Trots att samarbetet avtar menar Lund & Nilsson (1995), att betydelsen av föräldrarnas insatser istället ökar ju äldre eleven blir. Under denna tid är det viktigare än någonsin att eleven känner föräldrarnas intresse och stöd i skolarbetet. Lärare inom de senare skolåren har i Eriksons (2009) studie mindre föräldrakontakt än i de yngre skolåren, och är även nöjda med det. I studien finns det lärare som å ena sidan finner det lätt att kontakta föräldrar, men å andra sidan de som ser föräldrakontakten som krävande.

Summering

En slutsats som vi kan dra utifrån olika studier är att förutsättning för föräldrakontakt är att lärare och föräldrar lägger tid och intresse på samarbetet. Parterna bör få tillfällen att träffas och lära känna varandra på ett personligt sätt. I kontakten lärare och föräldrar emellan bör det vara en trygg och öppen dialog. Studier om skolans föräldrakontakt visar på att det är viktigt att behålla och främja samarbetet vidare in i grundskolans senare år. Detta för att eleven även behöver stöd under de senare skolåren, trots att kontakten mellan lärare och föräldrar ofta avtar där.

Svårigheter med föräldrakontakt

Genom olika studier har vi blivit medvetna om att föräldrakontakt också innebär svårigheter. Kontakten mellan föräldrar och skola har enligt Lars Erikson (2004) försvårats och förtätats under de senaste årtiondena. Vidare säger Flising & Kärrby (1983) att lärare tycker att föräldrakontakt hör till det svåraste i skolans arbete. En av svårigheterna med detta är att en del lärare är rädda för kritiska föräldrar. Författarna menar att genom att öka kontakten med föräldrarna kan läraren undvika denna rädsla. Flising m.fl. (1996) hävdar också att lärare kan känna sig nervösa, när de står ensamma face-to-face med en stor grupp föräldrar. Att mötas menar Erikson (2009) istället medför att lärare upplever samverkan som god. När lärare och föräldrar inte möts personligen, blir kontakten enligt författaren stressande för läraren.

I flera studier om skolans föräldrakontakt anges att tiden är en svårighet i lärares yrke. Hargreaves (1998) menar att lärare generellt sett ofta klagar över tidsbrist. Lärare har dock skilda uppfattningar om utnyttjandet av tiden i förhållande till undervisning, och förändringar i arbete. Tiden beskrivs både som en möjlighet och en begränsning för lärare. Vidare framför författaren att lärare måste få tid för att ägna sig åt sådant som har stor betydelse. Flising m.fl. (1996) menar att lärare anser att föräldrakontakt kräver mycket tid. Tiden på dygnet och platsen där lärare och föräldrar träffas är avgörande för kontakten. Båda parterna lever i en stressad livssituation, som är en försvårande faktor för samverkan:

Samarbete kräver tid. För såväl lärare som föräldrar kan det vara svårt att få tiden att räcka till. Andra uppgifter förefaller mer angelägna och prioriteras därför. För lärare är undervisningen det primära. Samarbete med föräldrar kommer ofta i andra hand och anses inte särskilt viktigt bland många lärare (Flising & Kärrby 1983, s 121).

Samverkan måste upplevas meningsfull, för att både lärare och föräldrar ska ta sig tid till detta (Flising m.fl.1996). Det kan vara svårt att genomföra samarbetet, eftersom kontakter mellan hem och skola ofta är förlagda till kvällstid. En lösning på stressen och tidsbristen vid samarbetet är enligt Jörgen Karlsson & Daniel Pettersson (2004), att använda sig av datorkommunikation. Med hjälp av datorn kan lärare lättare komma i kontakt med föräldrar oavsett tiden på dygnet. Detta leder enligt författarna till en minskad stress hos lärare, då de slipper anpassa kontakten efter föräldrarnas tillgänglighet.

Vi har funnit ytterligare en faktor som försvårar föräldrakontakten, vilket är att varken lärare eller föräldrar är någon enhetlig grupp. Flising m.fl. (1996) framför att dessa parter har olika värderingar, erfarenheter och förväntningar. Därmed har läraren lättare att kommunicera med vissa föräldrar och svårare med andra. Om de har en god personkemi, kan det vara enklare att prata om sådant som inte berör skolan. Detta kan i sin tur underlätta för lärare att samtala med föräldrar om elevens eventuella problem i skolan.

Summering

Studier visar att föräldrakontakten främjar inte bara samarbetet mellan lärare och föräldrar, utan kan också medföra svårigheter. Genom att lärare och föräldrar är olika, kan rädsla och nervositet uppstå i möten och kommunikation med föräldrar. Flera författare hävdar att en ökad kontakt kan motverka detta förhållande. Det finns blandade åsikter om lärares tidsåtgång vid föräldrakontakt. Dels kan lärare å ena sidan känna arbetet som tidskrävande och stressande. Å andra sidan ses inte kontakten alltid som tidsödande. Studier visar även att lärare ser datorkommunikation som en hjälp vid föräldrakontakt. Detta på grund av att lärare kan kontakta föräldrar oavsett tid på dygnet.

Olika former för föräldrakontakt

Variationen av olika kontaktformer där lärare och föräldrar kan kommunicera är stor inom de olika skolåren. Erikson (2009) noterar också att

föräldrakontakterna är ganska likartad om man jämför de olika lärarkategorierna; lärarna kontakter föräldrarna ungefär "lika ofta" - det är kontaktvägarna som i första hand skiljer sig åt (s 69).

Genom studier vi tagit del av framkommer att det råder tvivel om vilka kontaktformer som lärare främst använder sig av. Studier om skolans föräldrakontakt visar dock att nyare former börjar ta fart. Vi utläser att möten som sker face-to-face, kombineras med former där kontakten och kommunikationen mellan lärare och föräldrar sker avskilt från varandra.

Vanligt är i studier om skolans föräldrakontakt, att lärare samtalar med föräldrar angående problem som berör eleven. Flising m.fl.(1996) påpekar dock att enbart ha kontakter vid svårigheter försvårar ett god samverkan mellan lärare och föräldrar. Författarna vill istället understryka att samarbetet ska etableras för att undvika problem.

Kontaktformer där lärare och föräldrar utbyter direkt kommunikation

Britt Backlund (1991) menar att den kontakt som uppstår face-to-face mellan människor via språkliga signaler, kallas för kommunikation. Arne Maltén (1998) skriver att kommunikationen har en stor och nödvändig roll i kontakten mellan människor. Enligt författaren överför talaren ett meddelande, och lyssnaren mottar information när vi samtalar. Backlund (1991) menar att det som avsändaren säger framkallar en reaktion hos den som lyssnar. Maltén (1998) anser att lyssnaren tolkar sedan meddelandet innan han/hon tar det till sig. Lyssnaren reagerar på meddelandet beroende på hans/hennes kunskap, personlighet, känslor och attityder. Författaren framför att sändare och mottagare kan kommunicera direkt med varandra, då befinner sig lärare och föräldrar på samma plats, där parterna kan se eller höra varandra. Vi anser att direkt kommunikation i skolans verksamhet sker exempelvis vid föräldramöten, utvecklingssamtal, skolbesök, telefonsamtal och hembesök där lärare och föräldrar växlar information muntligt. Vid alla former förutom telefonsamtal har parterna även tillgång till varandras kroppsspråk.

Utvecklingssamtalet avses vara den mest uppskattade kontaktformen, där lärare, föräldrar och elev möts face-to-face (Lund & Nilsson 1995). Enligt Johansson & Orving (1981) kan lärarens uppskattning av samtalen bero på att lärare känner ett behov av en nära föräldrakontakt. Författarna påpekar att trots att lärare avser sig ha tidspress och svårigheter med att ta upp negativa saker i utvecklingssamtalet är de positiva till denna kontaktform. Även i Eriksons (2009) rapport framkommer det att lärare som sällan möter föräldrar face-to-face, kan uppleva situationen vid utvecklingssamtalet som stressad och obekvä. Vi finner enligt författaren att det oftast enbart sker face-to-face möten mellan lärare och föräldrar vid utvecklingssamtal inom de senare skolåren. Att träffas genom denna kontaktform kan leda till att skapa ett ömsesidigt förtroende mellan lärare och föräldrar (Flising & Kärrby 1983).

Ytterligare en form för läraren att skapa kontakt med föräldrar är vid föräldramöten. Erikson (2009) skriver att lärarna ser mötet som en chans att lära känna föräldrarna. Författaren visar utifrån sin studie att föräldramöten är den vanligaste kontaktformen mellan lärare och föräldrar. Lärare i rapporten anser att syftet med mötena är främst att informera föräldrarna om stämningen i klassen, samt allmän information om skolarbete. Vi finner i Johanssons & Orvings undersökning (1981) att flertalet lärare tyckte att föräldramöten var en bra kontaktform. Däremot menar Flising & Kärrby (1983) att lärare kan känna obehag och nervositet att tala inför en stor grupp föräldrar. Vid denna form träffas parterna face-to-face. Flising m.fl. (1996) påstår att kontakten vid dessa tillfällen mest blir ytlig. För att skapa en djupare föräldrakontakt krävs mer än ytliga samtal enligt författarna.

Skolbesök kan förutom att ge ökad kontakt mellan lärare och föräldrar, även ge inblick i undervisningen (Johansson & Orving 1981). I författarnas undersökning tyckte dock lärarna att skolbesök är en dålig form för föräldrakontakt. Detta på grund av att lärarna ansåg att besöken inte ger en korrekt bild av undervisningen. Vi ser att lärare kan känna sig nervösa inför föräldrabesök i skolan, utifrån Flising & Kärrby (1983). En anledning till nervositeten är att lärarna kan känna att föräldrarna kommer för att kontrollera deras undervisning. Erikson (2009) hävdar att inom grundskolans tidigare år blir hämtning och lämning av elever i skolan, en form av skolbesök där lärare och föräldrar möts. Vi utläser vidare i hans undersökning att dessa former av spontana face-to-face möten mellan parterna ersätts inom de senare skolåren av andra kontaktformer, såsom telefonsamtal och e-post. Följaktligen menar författaren att lärare i grundskolans senare år uppger, att de inte fått något planerat face-to-face besök av föräldrar under ett helt läsår.

En annan värdefull kontaktform är hembesök, som också är relativt ovanlig i studierna om skolans föräldrakontakt. Vid besöken möter lärare både föräldrarna och eleven i deras hemmiljö (Johansson och Orving 1981). Vi håller med Flising m.fl. (1996) om att besöken kan ge lärare och föräldrar möjligheter att träffas och lära känna varandra under avslappnade former. Denna kontaktform kan också vara ett sätt att nå de föräldrar, som inte har någon kommunikation alls med läraren. Hembesök kan även vara ett forum att ha utvecklingssamtal i, enligt författarna.

Kontaktformer där lärare och föräldrar utbyter indirekt kommunikation

Ulrik Brandén & Christer Sturmark (2001) menar att det formas en ny kommunikationskultur idag, som byggs upp av olika digitala former såsom datorkommunikation. Enligt Börge Nielsen (2000) innebär datorkommunikation att sändare och mottagare överför skriftlig information mellan två datorer. Denna form av kontakt medför enligt Karlssons & Pettersons (2004) studie att föräldrakontakten stärks, på grund av att den blir mer frekvent.

Ytterligare en faktor där datorkommunikationen bidrar till en ökad kontakt är enligt Larsåke Larsson (2001), att lärare och föräldrar kan samtala med varandra oavsett tid och plats. Vidare beskrivs att det ständigt skapas nya former för att främja kommunikation mellan människor. Författaren anser att datorkommunikation innebär

en å ena sidan unik chans till bredare och tätare kontakt människor emellan, men å andra sidan en risk för minskad ”face-to-face” – interaktion och möten i grupp (Larsson 2001, s 258).

Den intensiva framväxten av informationsteknik har varit stor under de senaste årtionden. Det har i sin tur fört med sig en påverkan på samhället, och så även skolan. Informationsklyftor i samhället kan skapas genom att inte alla har tillgång eller kunskap om hanterandet av datorer (Larsson 2001). Patrik Hernwall (2009) menar att digital kompetens är en central kunskap idag. I *Pedagogiska magasinets* nummer ett, om gränslösa mötesplatser framför Thomas Karlsohn (2009) att läraren bör anpassa sig till användningen av nya digitala tekniker:

om du inte kastar dig på *IT-tåget* kommer du att bli stående på en tom och övergiven perrong (s 44).

Vid indirekt kommunikation befinner sig sändare och mottagare skilda åt i tid och rum enligt Maltén (1998). Vi finner att indirekt föräldrakontakt i skolan kan ske genom e-post, webbaserad information, skriftliga veckobrev och sms. Där kan lärare och föräldrar tillsammans utbyta skriftlig information. Den skriftliga kontakten i form av brev påstår Flising m.fl. (1996) vara den vanligaste kontaktformen. Breven kan bland annat innehålla vad som gjorts under veckan, vad som kommer att ske framöver, samt inbjudan till kommande föräldramöten.

Även mer personliga brev om den enskilda eleven kan förekomma, som exempelvis kan innefatta information inför utvecklingssamtal. Breven sänds ofta hem till föräldrarna via eleven. Vi utläser att kontaktformen brister i de fall då eleven inte framför meddelandet till föräldrarna. Erikson (2009) visar att skriftliga kontakter i form av brev avtar i de äldre skolåren, för att ersättas av telefonkontakt. Vid kontakt över telefon ser vi lärare och föräldrar skilda åt rumsmässigt. Kommunikation sker direkt, men inte face-to-face. Johansson & Orving (1981) hävdar att telefonkontakt är en värdefull form. Erikson (2009) framhåller att lärares användning av kontaktformen är vanligare inom grundskolans senare år jämfört med de yngre skolåren. Under samtalen kan lärare och föräldrar enligt författarna utbyta snabb information. Samtalen kan beröra ledighet, sjukdom, men ofta problem rörande eleven. Författarna påpekar vidare att telefonkontakt är enkel att skapa, men kan lätt bli opersonlig. Lärare och föräldrar bör istället träffas face-to-face vid svårare problem. Risken för missförstånd är stor vid telefonsamtal om läraren och föräldrarna inte tidigare har träffats. Lärares telefonkontakt med föräldrar tar upp mycket tid enligt lärarna i Flising & Kärrbys (1983) undersökning. Där framkommer även att lärare ägnar mellan en halvtimme till tre timmar per vecka åt dessa samtal med föräldrar.

Utifrån litteraturen vi läst finner vi att lärare även kan använda mobiltelefon vid föräldrakontakt. I Eriksons (2009) rapport riktas intresset mot nya kontaktformer mellan lärare och föräldrar, såsom att kommunicera med sms. Endast tre procent av lärarna i rapporten använder sig av sms för att kontakta föräldrar. Fler lärare blir enligt författaren kontaktade av föräldrar än vad de själva kontaktar föräldrar via sms.

E-postanvändningen som kontaktform mellan lärare och föräldrar börjar ta fart i dagens skolor, vilket presenteras i Eriksons (2009) rapport. Trots att användningen av e-post börjar ta form, är spridningen av användandet stor bland olika lärare. Rapporten visar också att denna kontaktform är som störst bland lärare i grundskolans senare år:

Telefon & e-post tycks således för den här lärarkategorin vara de kontaktvägar som i första hand ersätter frånvaron av regelbundna face-to-face kontakter med föräldrar (Erikson 2009, s 61).

Enligt Brandén & Sturmark (2001) använder människan sig allt mer av tekniska kommunikationsmedier såsom e-post. Denna kontaktform är den digitala kommunikationens genomslag. Vid e-post kan avsändaren skicka ett meddelande vid en tidpunkt, och mottagaren kan sedan läsa meddelandet vid ett annat tillfälle. Författarna menar också att ett vanligt skäl till att personer föredrar detta framför telefonsamtal, är för att man får ha sin egen tid mer ostörd. Lärare och föräldrar kan enligt Larsson (2001) tack vare datorer kommunicera med varandra oavsett tid och var de befinner sig. När parterna använder sig av e-post förväntar de sig ofta ett snabbt svar. Mailen skrivs oftast snabbt, är korta och informella. Lärare skickar ofta allmän information via e-post till en stor grupp föräldrar. I grundskolans senare år kontakter lärare dagligen eller varje vecka föräldrar genom denna kontaktform (Erikson 2009). Vidare menar Brandén & Sturmark (2001) att den som skriver e-post är mindre noggrann, mindre korrekt och inte lika ärlig, som vid muntlig kommunikation. Det kan leda till missförstånd mellan lärare och föräldrar. Även Larsson (2001) ställer sig kritisk till om människor kan förstå, hantera och bearbeta informationen som skickas via mail. Enligt författaren anser forskare att

användningen av e-post minskar det sociala och kontextuella signalerna – som ju uppstår vid exempelvis möten – liksom givetvis icke-verbal interaktion av typ ögonkontakt och kroppsspråk (Larsson 2001, s 260).

Ytterligare en digital form av föräldrakontakt som vi har uppmärksammat, är att webbaserade informationssystem börjar ta form i dagens skolor. Där kan lärare, föräldrar och elever ta del av och utbyta information samt kommunicera. Erikson (2009) menar att sådana hemsidor är vanligast inom grundskolans senare år. Två forum för att kommunicera digitalt om eleven och skolans verksamhet är SchoolSoft (2009) och Skola24 (2009). Föräldrarna har i dessa system ett eget användarkonto där de kan logga in. Syftet med dessa former är att lärare kan ge föräldrar och elever information som kan läsas dygnet runt. Lärare lägger där ut skriftlig upplysning om dokumentation, närvaro, betyg och allmän information.

Summering

Studier visar således att lärare kan använda olika former för samverkan med föräldrar. Det råder dock vissa tvivel om vilken form som är vanligast förekommande och mest uppskattad. Vid de kontaktformer där lärare och föräldrar träffas face-to-face kommunicerar parterna direkt med varandra. Då kan de muntligt växla information och visa kroppsspråk. Trots att face-to-face möten mellan lärare och föräldrar finns kvar, börjar nya kontaktformer ta fart inom skolan. Dessa möten sker inte face-to-face och innefattar en indirekt kommunikation, som innebär att lärare och föräldrar kommunicerar åtskilda i tid och rum. Ett undantag är dock telefonkontakt, där parterna muntligt samtalar trots att de befinner sig på olika platser. E-post som är en av de nyare formerna av föräldrakontakt, karaktäriseras av att läraren snabbt kan utbyta information med föräldrarna. Dock visar studier att e-post som kontaktform kan leda till missförstånd, på grund av att den som skriver ofta är mindre korrekt och inte lika trovärdig.

Kapitel 3 – Empirisk undersökning

I följande kapitel beskrivs hur vi har gått tillväga i vårt val av en kvalitativ forskningsmetod. Vi beskriver urval och överväganden i vår empiriska undersökning kring skola, intervjupersoner och datainsamlingsmetod. Kapitlet innehåller också studiens genomförande och en analys av datainsamlingen. Slutligen presenterar vi de etiska aspekter som vi haft i åtanke, och använt oss av under undersökningens gång.

Val av forskningsmetod

Genom en kvalitativ studie kan man enligt Flising & Kärrby (1983), ta reda på vad lärare känner samt hur de upplever olika situationer. I en intervju har lärare möjligheter att uttrycka oro, bekymmer, personliga upplevelser, önskningar och förhoppningar enligt författarna. I vår kvalitativa undersökning anser vi att intervju var den metod som passar bäst, för att kunna ta reda på hur lärare förhåller sig till olika former av föräldrakontakt och specifikt till e-post. Intervju är också den mest lämpliga metoden, för att kunna besvara vad lärare och föräldrar kommunicerar om via e-post. Ett ytterligare och avgörande skäl är att det finns relativt få studier om de nyare kontaktformerna. Därför sökte vi svar på vårt syfte och frågeställningar genom våra intervjupersoner.

Val av skola

Intervjuerna har genomförts på en skola inom grundskolans senare år. Den valda skolan ligger i mellersta Sverige. Skolan är belägen i en mindre tätort, i ett ekonomiskt, socialt och kulturellt homogent område. I vår undersökning bortser vi dock från dessa faktorer och vi har heller inte valt skola på grund av dessa förhållanden. Vi kunde lika gärna ha valt en annan skola, men vår förhoppning var att just den här skolan skulle vara ett bra val i vår undersökning. Eftersom det enligt vår vetskap fanns lärare på skolan, med olika erfarenheter i användandet av e-post.

Urval av intervjupersoner

För att få tillstånd att intervjua lärare på vår valda skola skickade vi ut en förfrågan till skolans rektor via e-post (se bilaga 1). Vår förfrågan innefattade bland annat vårt syfte, etiska aspekter samt en betoning om vikten av skolans medverkan i vår undersökning. Vi använde oss av Bo Davidsson & Runa Patels (2003) strategier för hur man kan ta den första kontakten i en undersökning. Vi bifogade även skolans rektor ett dokument att vidarebefordra till ett antal tänkbara intervjupersoner. Dokumentet till lärarna var en liknande förfrågan, men specifikt riktad till dem. Mailet innehöll praktisk information om intervjun (se bilaga 2). Vi ville ha en spridning bland intervjupersonerna för att få ett bredare resultat. Dock har vi inte valt att ta hänsyn till kön, ålder och kunskaper i datorhantering bland lärarna. Vi valde att kontakta tolv lärare att intervjua, som enligt oss är ett relativt stort antal. Antalet valdes också med anledning av eventuellt bortfall. På grund av bortfall resulterade vårt urval i två kvinnliga och tre manliga intervjupersoner, som vi har valt att benämna som A, B, C, D och E. Vi såg fem intervjupersoner som ett relativt rimligt antal att fördjupa oss i och analysera, för att finna viktiga kunskaper till vår undersökning. Detta på grund av att Steinar Kvale (1997) förespråkar mellan 5 till 25 intervjupersoner.

Datainsamlingsmetod

Intervjufrågorna skickades ut via e-post till lärarna (bilaga 3). Anledningen till detta var att de i lugn och ro skulle kunna läsa igenom och reflektera över dem. Vi hoppades att det skulle bidra till utförligare svar vid intervjutillfället.

I vår undersökning har vi läst in oss på studier om föräldrakontakt och kvalitativ intervjuteknik för att få de, enligt Davidson & Patel (2003) viktiga förkunskaperna i området innan intervjustudien. Vi har utgått ifrån Kvales (1997) strategier vid utformningen av intervjufrågorna. Han menar att forskaren bör vara medveten om syftet med intervjun innan frågorna utformas. Under arbetet med intervjufrågorna har vi haft våra frågeställningar i åtanke, för att kunna besvara vårt syfte. Vi följde även Davidsons & Patels (2003) utformning av intervjufrågorna, då vi delade in frågorna i olika teman (se bilaga 3).

Anledningen till uppdelningen berodde på att vi lättare skulle kunna följa en struktur under intervjutillfället. Våra teman ansåg vi hjälpa oss vid transkriberingen och analysen. Vi har valt att utforma frågorna i form av en hög standardisering. Detta innebär att de olika intervjupersonerna fått likadana frågor i samma ordningsföljd. Dock fick lärarna följdfrågor i olika ordning beroende på deras svar. Vi har använt oss av en låg strukturering, eftersom vi ville få öppna och fria svar av intervjupersonerna. Vår avsikt var att inte styra lärarnas svar i någon riktning, utan lämna utrymme för hur de förhåller sig till föräldrakontakt via e-post. Vår data insamlades under mars och april 2009, och resulterade slutligen i fem ljudinspelade intervjuer att transkribera och analysera.

Undersökningens genomförande

Våra intervjuer bestod av en gruppintervju (lärare A och B) och tre enskilda intervjuer (lärare C, D och E), där vi båda medverkade. Vi såg det som en fördel att vi tillsammans kunde ställa varannan fråga och samtidigt anteckna. Trots att vi främst har använt oss av ljudinspelning under intervjuerna gjorde vi också stödanteckningar. Gruppintervju var ett önskemål från en av lärarna, eftersom denne var klassföreståndare med en av de andra intervjupersonerna. Vi gjorde också tre individuella intervjuer. Beroende på omständigheterna valde vi att utföra båda intervjuformerna. Vi ansåg att blandningen skulle ge oss goda kunskaper. Våra frågeställningar har vi hela tiden försökt att förhålla oss till vid intervjutillfällena.

Analys av datainsamlingen

Efter genomförandet av våra intervjuer lyssnade vi flera gånger igenom ljudinspelningarna tillsammans. Detta för att kunna tolka och förstå det som lärarna har sagt. När vi transkriberade överförde vi väsentliga delar av samtalen från inspelningarna till skriftspråk. Vi försökte att vara så ordagranna som möjligt, men bortsåg enligt vår mening från obetydliga ord. Utifrån transkriberingen har vi utgått från Kvaless (1997) strategier när vi gjorde vår meningskoncentrerings. Enligt författaren innebär meningskoncentrerings att

de meningar som intervjupersonerna uttryckt formuleras mer koncist. Långa uttalanden pressas samman i kortare uttalanden, i vilka den väsentliga innebörden av det som sagts omformuleras i några få ord. Koncentrerings av meningen innebär således att större intervjuer reduceras till kortare och koncisare formuleringar (s 174).

Efteråt inledde vi vår analys. Vi bortsåg då från intervjumaterial som inte var relevant för vår undersökning. Vi sorterade in de centrala delarna av vår empiri så att de besvarade våra frågeställningar. Denna indelning hade vi sedan användning av i vårt resultat och i vår diskussion.

Etiska aspekter

Redan i vår första kontakt med skolan och de tänkbara intervjupersonerna använde vi oss av Vetenskapsrådets (2002) *Forskningsetiska principer*. Dessa är nödvändiga att följa vid kvalitativ intervju, för att kunna behandla intervjupersonerna och datamaterialet på ett värdigt och lagligt sätt. Vi har i vår undersökning förhållit oss till de forskningsetiska principernas huvudkrav: informations-, samtyckes-, konfidentialitets- och nyttjandekravet. Informationskravet innebär att vi informerade våra intervjupersoner om vårt syfte med undersökningen, samt hur undersökningen kommer att genomföras (se bilaga 2). Informationskravet om att deltagandet är frivilligt visade vi genom att göra en förfrågan. Vi klargjorde för våra intervjupersoner att det inspelade intervjumaterialet endast kommer att användas i forskningssyfte. Samtyckeskravet innebär att lärarna själva har rätt att bestämma över sin medverkan i vår studie (Vetenskapsrådet 2002). Vi ansåg att vi fick lärarnas samtycke om medverkan, genom de svar som vi fick över e-post. Vid intervjutillfället klargjorde vi för deltagarna att de kunde avbryta sin medverkan när de ville under intervjun. Vi förklarade också att vi i enlighet med Vetenskapsrådets etiska regler, hade rätten att behålla den information vi fått vid ett eventuellt avbrytande.

Vi följde konfidentialitetskravet som innebär att lärarnas personuppgifter förvaras enligt sekretess och tystnadsplikt. Lärarna i vår undersökning är anonyma. Anonymitet och sekretess som ingår i konfidentialitetskravet, är enligt oss det viktigaste av de Vetenskapsrådets huvudkrav. Man bör ha alla kraven i åtanke i en undersökning (Vetenskapsrådet 2002). I början av varje intervju förklarade vi nyttjandekravet, vilket innebär att personuppgifterna och innehållet i våra intervjuer endast används i forskningssyfte. I vår första kontakt meddelade vi att både lärarna och rektorn skulle få ta del av våra forskningsresultat, vilket också blev en förutsättning för att vi skulle få tillstånd att intervjua skolans personal.

Kapitel 4 – Lärares användning och förhållande till olika kontaktformer

I detta kapitel presenteras resultatet från vår empiriska studie. Vi har valt att benämna våra intervjuade lärare med A, B, C, D och E. Lärare A och B är kvinnliga samt lärare C, D och E är manliga. Lärarnas kön har ingen påverkan i resultatet, utan nämns bara för att underlätta formuleringen i texten. Lärarna har fått samma frågor, men följdfrågornas ordningsföljd skiljde sig dock åt. Rubrikerna till vårt resultat har formulerats utifrån våra frågeställningar och de resultat vi fått fram; *En kombination av de olika kontaktformerna förespråkas vid föräldrakontakt, Skilda förhållningssätt till e-post som kontaktform och E-postkommunikationen är främst av allmän karaktär.*

En kombination av de olika kontaktformerna förespråkas vid föräldrakontakt

De kontaktformer som nämns i lärarintervjuerna är föräldramöten, utvecklingssamtal, hembesök, skriftliga brev, hemsida, e-post, sms och telefonkontakt. Erikson (2009) framför att variationen av de olika formerna är bred. Vi har däremot funnit att användandet av dessa är likartade bland våra intervjuade lärare. Det som vi ser skiljer sig åt är omfattningen i användandet av de nya formerna. Lärare A arbetar med föräldrakontakt främst genom telefon och e-post. Trots att hennes kontakt till stor del utgörs av e-post, ser hon ändå alla kontaktformer som viktiga. Hon säger

jag kan nog inte klassa någon av dem. Alla är bra på sitt sätt. Jag tycker om en mix av dem, man kan inte bara köra det ena eller det andra.

Läraren anser vidare att det har skett en förändring i sitt nyttjande av formerna, genom att hon tillämpar e-post mycket mer idag. Hon menar också att det blir mindre face-to-face möten mellan henne och föräldrarna, men anser samtidigt att man måste träffas vid allvarliga problem.

Lärare B och C använder sig mestadels av telefonkontakt. Dessa två anser att föräldrarna borde ta en större roll i samarbetet. Alla lärare är dock medvetna om föräldrars och lärares gemensamma ansvar. Lärare D hävdar att det är sammanhanget som styr valet av kontaktform. Han upplever föräldrakontakt som värdefullt.

Lärare E har en positiv syn på e-post som kontaktform, men anser samtidigt att det muntliga samtalet ger mer. Dock har han svårt att finna tillfällen att träffa föräldrarna, samt att dessa möten tar mycket tid.

Telefonkontakt är enligt lärare C ett snabbt och enkelt sätt att ta kontakt med föräldrar, vilket han anser leder till en fördjupad relation. Dock motsäger det Flisings m.fl. (1996) synpunkter, vilka menar att telefonsamtal lätt kan leda till en opersonlig kontakt. De förespråkar istället möten som sker face-to-face. Lärare D menar vidare att det förekommer mer samtal över telefon idag än för några år sedan. Lärarna i vår studie använder sig ofta av telefon vid problem kring elever. Att enbart kommunicera med föräldrar vid problem kan emellertid enligt lärare B leda till en negativ kontakt. Lärare D ser det som ett problem när man enbart kommunicerar med föräldrar vid svårigheter. Han upplever att ”Man ringer hem för att gnälla”. Vidare påpekar han att det inte tar så mycket tid att ringa föräldrar. Däremot menar läraren att han drar sig för att ringa, eftersom han upplever det som obehagligt både före och efter samtalen. Kontakten leder till att bli krävande och stressande när lärare och föräldrar inte träffas personligen enligt Flising m.fl. (1996). Alla lärare i vår studie framför att det även är viktigt att kontakta föräldrar med positiv information om eleven. Det framkommer ändå trots denna synpunkt, att lärarna sällan kontaktar föräldrar i positiv bemärkelse.

Om det är många problem med en och samma elev, anser lärare B, C och D att det istället är bättre att träffa föräldrar face-to-face. Detta styrks i studierna om skolans föräldrakontakt. Flising m.fl. (1996) hävdar vikten av att träffas vid problem. Vidare menar Erikson (2009) att samarbetet kan upplevas som gott om lärare och föräldrar möts. Lärare C anser att dessa möten bör ske tidigt när man ska samverka med nya föräldrar. På grund av tidiga möten blir framtida samtal med föräldrar lättare enligt honom. Flertalet lärare förespråkar att det är viktigt med en personlig kontakt med föräldrarna. Att mötas och samtala leder enligt lärare E till en mer nyanserad och positiv kommunikation. Lärare B och C anser att de lättare kan bemöta föräldrars funderingar, samt förstå dem genom en muntlig kommunikation. Att träffa föräldrar menar lärarna ger en snabbare och starkare kontakt. Dessa lärares åsikter om hur man skapar en djup kontakt med föräldrarna överensstämmer med Lunds & Nilssons (1995) resonemang om att parterna ska få ”växa sig samman”. Vid face-to-face möten kan lärare enligt intervjuperson C, även prata med föräldrar om andra saker än skolan. Där kan han då ställa vidare frågor som enligt honom leder till en djupare relation.

Lärare D framför att

den viktigaste kontakten är den där man träffas öga mot öga.

Att träffas menar han vidare är för att man etablerar en kontakt med föräldrarna. För att främja den personliga kontakten hävdar flertalet lärare i vår undersökning, att man ska ta tillvara på spontana tillfällen där man kan lära känna och möta föräldrar som exempelvis på staden och under aktiviteter. Lärarnas åsikter, i vår studie, är förenliga med Flisings & Kärrbys (1983) tankar om att olika aktiviteter kan leda till att parterna lär känna varandra på ett personligt sätt.

Hargreaves (1998) menar att tiden är en svårighet i läraryrket. Även lärarna i vår undersökning nämner tidsaspekten vid föräldrakontakt. Intervjupersonerna framför att samarbetet med föräldrar ofta sker hemifrån på fritiden. Lärare A menar att tiden för samverkan måste räcka till om man ska orka. Hon framför att man inte får låta arbetet med föräldrakontakt svälja en. Lärare B och C påpekar att det är värt att lägga ner mycket tid på samarbetet, trots att det till viss del sker på fritiden och utan betalning. Vi menar att lärarnas åsikter har likheter med Flising m.fl (1996) tankar om att det krävs mycket tid och jobb för att bilda en god kontakt med föräldrar.

Enligt Larsson (2001) påverkar datorkommunikationen skolan. Denna påverkan ger lärare B och C uttryck för när det säger sig känna krav från föräldrarna att använda sig av nya tekniker vid föräldrakontakt. Däremot framför lärare A att det möjligtvis är en förhoppning från föräldrarna att kunna kommunicera med henne genom nya kontaktvägar, men inte ett krav. Även rektorn har enligt Lpo 94 ansvar för föräldrakontakten. Vad vi kan se råder det olika meningar om rektorns stöd i arbetet med hem och skola bland våra intervjuade lärare. Två lärare anser sig inte få det stöd som de önskar i samverkan med föräldrar. Resterande lärare menar att de inte behöver stöttning på grund av sina tidigare erfarenheter i yrket.

Summering

Vår empiriska undersökning visar ingen större förändring i användandet av de olika formerna. Många av de nämnda kontaktformerna i studierna om skolans föräldrakontakt, förekommer i arbetet med föräldrar bland intervjupersonerna. Lärarna framför att formerna inte är utbytbara, utan en kombination av dem behövs. Trots att användandet skiljer sig åt en aning, ser vi att telefon och e-post är vanliga kontaktvägar inom grundskolans senare år. Lärarna utför ofta kommunikation med föräldrar hemifrån, eftersom tiden för föräldrakontakt i skolan sällan räcker till, eftersom arbetet anses vara mycket tidskrävande och stressande. Det framkommer att föräldrakontakt vanligtvis sker vid problem kring eleven. Alla lärare påpekar dock vikten av face-to-face möten, därför att det kan leda till en djupare och personligare kontakt parterna emellan. Lärarna anser vidare att det är lättare att förstå föräldrarna vid muntliga samtal, men framhåller också att dessa möten är tidskrävande.

Skilda förhållningssätt till e-post som kontaktform

Erikson (2009) påvisar att spridningen i e-postanvändandet är stor mellan lärare. Även vi har funnit skillnader i lärares användande av och förhållande till formen vid föräldrakontakt. Lärare A och E är de personer som har mest positiv inställning till e-post, och är de största tillämparna av den formen. De ser formen som ett hjälpmedel och som en tidsbesparing. Att skriva mail går snabbt enligt lärare E. Han framför också att man kan styra läsandet och skrivandet till den tidpunkt som passar honom bäst. Intervjuperson A anser att e-post är ett bra och praktiskt sätt att ordna det för sig som lärare i föräldrakontakten. Hon tycker att

e-post är så enkelt! Ett enda knapptryck, det är guld värt!

Lärare A menar vidare att skriftlig information i form av brev tar för lång tid att skriva och skicka. Hon påpekar att det lätt kan tappas bort i de fall då eleven vidarebefordrar brevet till föräldrarna. Följaktligen menar hon att

tidigare fick föräldrar ringa på morgonen mellan sju och halv åtta, precis när man skulle iväg... det var inte bra. Och så på kvällen när man kom hem och satt och åt... ringde föräldrarna. Nu kan man styra det till bättre tider när det passar mig och föräldern. E-post är ett väldigt plus, för då kan man snabbt få fram det utan att behöva ringa. För varje gång man ringer så tar det tid.

Lärare A:s uttalande överstämmer med Brandéns & Sturmarks (2001) mening om att man får ha sin egen tid som lärare mer ostörd genom e-post, vilket är en vanlig orsak till användandet. En nackdel som lärare A nämner är att både lärare och föräldrar kan gömma sig bakom e-post kontakten, och därför undvika att kommunicera och träffa varandra face-to-face. Hon menar att ”det är livsfarligt att gömma sig bakom mailen både som lärare och förälder”.

Lärare A anser inte att det finns något problem med att skicka e-post hemifrån på fritiden, men påpekar dock att jobbet borde utföras i skolan. Läraren menar att användningen har lett till en ökad relation med en del föräldrar. Hon tycker också att det har bidragit till en kontinuerligare och tätare kontakt. Larsson (2001) har en delad syn på användandet av e-post. Vi finner att han å ena sidan delar lärare A:s åsikter när det gäller att mail leder till en bredare och tätare kontakt mellan människor. Dels invänder författaren mot hennes resonemang, då han menar att e-post leder till en minskad face-to-face kontakt. Lärare A menar också att personliga möten som enbart sker en gång per termin, leder till en mindre frekvent kontakt om man inte hörs där emellan. Detta har likheter med Karlssons & Petterssons (2004) studie, i vilken lärarna anser att föräldrakontakten blivit mer frekvent tack vare datorkommunikation.

Lärare D tillämpar e-post i arbetet med föräldrar och har en mer neutral syn i förhållande till de andra lärarna. Han ser e-post som ”ett fantastiskt redskap när det fungerar”. Vidare förutsätter läraren att alla föräldrar har tillgång till mail, vilket är ett problem enligt Larsson (2001). Författaren framför att inte alla har e-post samt kan hantera datorer. En svårighet som lärare D ser med kontaktformen är att få det att fungera med e-postadresser. Han påpekade att ”Det tog ett halvår innan jag hade alla adresser”.

Lärare B och C har en mer tveksam inställning till e-post som kontaktform jämfört med de övriga lärarna. Dessa anser att e-post tar tid, en tid som inte finns. Lärarna framför också att om de ska skicka mail måste de göra det hemifrån på fritiden. De anser att det inte finns någon tid till att göra det på jobbet. Tillgången till datorer är begränsad enligt dem och det tar lång tid att logga in. Lärare C säger att

man missar mycket information vid skriftlig kontakt och det finns inget utrymme för vidare frågor... Ett ansikte och en röst är mer värt än en text på ett papper.

Karlsson & Pettersson (2004) framför att lärare och föräldrar kan kommunicera med varandra oavsett tid och rum via e-post. Lärare B påpekar att hon genom detta inte behöver vänta tills en förälder svarar i telefon. Hon framhåller vidare att man kan kontakta föräldrar när man vill, vilket leder till mer fritid för henne. En likhet som vi funnit är att ingen av de intervjuade lärarna anser att e-post kan ersätta de andra kontaktformerna. Flertalet lärare hävdar ytterligare att kommunikationen vid kontaktformen inte kan ersätta de muntliga samtalen med föräldrar som sker face-to-face. Lärare E säger

det mänskliga mötet kan aldrig ersättas av elektronik.

Dock hävdar Erikson (2009) att e-post är en av de former som ersätter face-to-face kontakter med föräldrar inom grundskolans senare år.

Summering

Vi konstaterar att det finns olika förhållningssätt till e-post bland de lärare vi intervjuat. Likaså är det skillnader i vilken omfattning lärarna använder e-post som kontaktform. De fördelar som framhålls med e-post är att det är ett praktiskt, enkelt och tidsbesparande redskap. Kontaktformen anses i få fall ha bidragit till en ökad, tätare och kontinuerligare kontakt. Ytterligare en positiv aspekt med mail är att lärarna anser sig kunna styra kommunikationen oberoende av tid och plats. Nackdelar som framkommer är att det tar mycket tid. Lärarna menar att det kan vara svårt att hantera e-post, och att få det att fungera. En risk som påvisas är att både lärare och föräldrar kan gömma sig bakom datorskärmen istället för att träffas face-to-face.

E-postkommunikationen är främst av allmän karaktär

I vår undersökning framkommer vad som vanligast blir föremål för kommunikation via e-post. Det vi finner vanligt är kommunikation om provresultat, frånvaro, sjukdom och ledighet. Vi anser att detta stämmer överens med Lpo 94, i vilken det framhävs att lärare ska kontakta föräldrarna om elevens skolresultat och utvecklingsbehov. Det som främst utbyts är information av allmän karaktär. Både lärare B och C e-postar föräldrarna bland annat om de vill veta något specifikt. Kommunikationen kan i de fallen handla om frågor till föräldrarna om eleven. Lärare B ser e-post som en hjälp till att skicka information. Ett uttryck av lärare C är att ”ett e-post meddelande är något som sänds ut i rymden”.

Vi ser att lärare A använder e-post som en förebyggande åtgärd. Hon informerar via e-post och bygger på så vis upp en kontakt med föräldrarna. Vid problem förbereder hon ibland föräldrar via mail, innan hon ringer eller möter dem face-to-face. Detta gör hon för att de ska slippa känna sig ställda och förvånade. Däremot menar hon att om det är allvarliga problem måste man träffas personligen. Hon mailar dagligen föräldrar, där hon bland annat tar upp läxor, vad som sker i undervisningen, allmänna råd och tips som hon anser att föräldrarna bör diskutera med sina barn. Läraren e-postar även för att inbjuda föräldrarna till föräldramöten, samt för att rapportera om elevens frånvaro. Hon kommunicerar också via mail för att kunna sätta sig in i elevens personliga situation. I sin datorkommunikation försöker hon vara tydlig, intresserad, ställa frågor och framföra positiva saker om elever. Hon säger att "Jag kan skicka små blänkare, att den här veckan har bara klassen fått beröm eller så, som man så gärna vill säga". Läraren menar att hon inte kan ringa hem till en hel klass varje vecka och ge beröm, för att det skulle hon aldrig hinna.

Vi finner många likheter mellan intervjupersonerna gällande vad lärare kommunicerar om via e-post. Lärarna anser att de inte bör använda sig av kontaktformen för att ta upp problem. Dessa har funnit olika sätt att bemöta och kommunicera med föräldrar vid svårigheter. Lärare E använder sig ibland av e-post för att ta upp problem. Han undviker däremot att ta upp allt för känsliga detaljer, eftersom han inte vet hur föräldrarna reagerar på hans meddelande.

Vid problem vill lärare C istället ha kontakt direkt med föräldrarna. Han framför att man som lärare inte vet hur föräldrar bemöter den skriftliga informationen i e-posten. Vidare anser läraren att han inte vet om föräldrarna har mottagit, förstått och läst meddelandet. Detta motsvarar Larssons (2001) resonemang, som förhåller sig frågande till om personer kan förstå det som skrivs i e-post. Vidare framför Brandén & Sturmark (2001) att sändaren är mindre noggrann vid datorkommunikation, jämfört med muntliga samtal, vilket stämmer överens med lärare B:s tankar om att e-post kan leda till missförstånd. Trots detta har lärare enligt Lpo 94 ett ansvar att kontakta föräldrar både muntligt och skriftligt.

Ett argument som vi kan utläsa att lärare C har emot kontaktformen, är att han tycker att det är lättare att prata. Han menar att e-postkommunikationen kan leda till oändligt många meddelanden. Däremot menar lärare A att hon alltid bekräftar föräldrarnas mail, trots att dessa kan bli många. Hon anser att det är personligt att bekräfta meddelandet och menar att det påverkar föräldrakontakten positivt.

När kommunikationen sker via e-post bör man enligt lärare A tänka över hur man formulerar sig, för att undvika att det skrivna inte missförstås. Att det skriftliga finns kvar framkommer som fördelar hos flertalet lärare i vår studie. Vi ser att lärare A håller med lärare C:s uttalande om att e-post ”är som ett kvitto på vad som ”sagts”, tills meddelandet raderas”.

Vid indirekt kommunikation går man enligt Larsson (2001) miste om kroppsuttryck. Även lärare D framför att kroppsspråket kan gå förlorat vid datorkommunikation mellan lärare och föräldrar:

Kroppsspråket är viktigt, som man aldrig kan få fram i skriftlig information. Man kan vara tydligare helt enkelt när man möts och pratar.

Lärare D betraktar också datorkommunikationen som osäker och skulle aldrig skicka känslig information över e-post. Vid exempelvis problem kring eleven väljer han bort att kommunicera med föräldrar via mail. Han använder sig av denna kontaktform för att delge allmän information och inbjudningar till föräldrarna. För att stärka kontakten sänder läraren också hälsningar till föräldrar till exempel vid jul.

Summering

Enligt vår undersökning finns det likheter i vad lärare och föräldrar kommunicerar om genom kontaktformen e-post. Det som vanligen kommuniceras skriftligt är till största del allmän information, frånvaro, ledighet, sjukanmälan och provresultat. Lärare tar genom e-post också kontakt med föräldrar om de vill veta något specifikt om eleven. Vi finner att samtalen mellan parterna inte är av djupare karaktär. Flertalet lärare i vår studie kontaktar aldrig föräldrar genom e-post vid problem. De anser att vid sådana tillfällen är det bättre att träffas face-to-face. Dock kan två av våra intervjupersoner kontakta föräldrar via mail för att förbereda inför ett samtal om problem. Däremot finner vi att flertalet lärare aldrig säger sig skicka känslig information över mail, på grund av att det är osäkert system. I undersökningen framkommer också att lärare och föräldrar kan missförstå varandra genom datorkommunikation, på grund av att man inte ser och hör varandra. En positiv faktor med e-post anses emellertid vara att det skrivna finns kvar.

Kapitel 5 – Diskussion

I följande kapitel diskuterar vi ”friare” jämfört i resultatdelen, resultatet av vår empiriska undersökning i förhållande till olika studier om skolans föräldrakontakt. Diskussionen har delats in under olika rubriker, som vi valt för att synliggöra våra återkopplingar till frågeställningarna. Vi reflekterar också kring de val och avgränsningar vi gjort. Tänkbara områden att forska vidare inom tas upp. Slutligen framförs vårt slutord, där vi visar på kunskaper som vi fått genom uppsatsskrivandet.

Användandet av de olika formerna för skolans föräldrakontakt

Efter att ha undersökt skolans föräldrakontakt har vi kommit fram till, att det inte har skett någon större förändring över tid i användandet av de olika formerna. Eriksons (2009) studie har likheter med vår empiriska undersökning, om att ”äldre” former kvarstår, men att nya börjar ta fart och används i samarbetet mellan lärare och föräldrar inom grundskolans senare år. Vi antar att nya former av föräldrakontakt, och inte minst e-post kommer få ett större utrymme i kontakten mellan lärare och föräldrar i framtiden. Dels på grund av att skolan enligt Lpo 94 har ett ansvar att utveckla nya former för samverkan. Dels kan det bero på att informationssamhället påverkar lärarens yrkesroll, eftersom föräldrar ställer krav på att samarbetet ska följa nya tekniker efter vad vi sett i vår empiriska studie. Trots att e-post troligen kommer ta större plats i föräldrakontakten, påvisas såväl i olika studier om föräldrakontakt som i vår intervjuundersökning, att datorskommunikation inte helt kan ersätta andra värdefulla kontaktformerna, till exempel möten face-to-face.

Vi ställer oss något kritiska till vissa studier om skolans föräldrakontakt, och menar att dessa saknar ett resonemang om nödvändigheten att kombinera olika former. I vår empiriska studie framkommer det att e-post som kontaktform inte kan överta de övriga formerna. Lärarna i vår undersökning förhåller sig positiva till flertalet av de nämnda formerna i studierna om skolans föräldrakontakt. Vi finner i så väl studierna och i vår empiriska undersökning, att de kontaktvägar där lärare möter föräldrar face-to-face betonas och värderas högt. Ett vanligt argument för dessa möten är att en personligare och djupare kontakt kan skapas parterna emellan. Flising m.fl. (1996) framför vikten av att lärare och föräldrar bör lära känna varandra genom att träffas och samtala. Vidare påpekar Flising & Kärrby (1983) att det är viktigt att de

bekantar sig på ett personligt sätt. En medvetenhet har skapats hos oss både utifrån studierna och utifrån vårt empiriska material, om hur väsentligt det är att först bygga upp en kontakt genom att lära känna föräldrarna. För att sedan vårda den genom att bemöta dem med respekt och skapa ett förtroende hos föräldrarna.

Lärares förhållning till e-post som kontaktform

Vår undersökning visar att lärarna har skilda meningar om e-post som kontaktform. Dels finns ett positivt förhållningssätt, där mail ses som ett redskap i föräldrakontakten. Brandén & Sturmark (2001) påtalar att vid datorkommunikation kan lärare och föräldrar sända och ta emot meddelanden trots tid och plats. Även vår undersökning visar att lärarna är nöjda med att de genom e-post kan styra kommunikationen till passande tider. Vi ser i vår empiriska undersökning, att formen kan vara en hjälp för lärare, då deras yrke är stressande. Där framkommer också att e-post kan ge lärare möjlighet att kontakta föräldrar på tider som föräldrarna är anträffbara eller inte.

En fördel med e-post som framhålls är att det åtminstone enligt en lärare leder till ökad kontakt med föräldrar. Detta genom att kontakten blir frekventare och tätare tack vare att man kan maila föräldrarna när man önskar. Vi samtycker med stöd i studier om skolans föräldrakontakt och i vår undersökning, att kontakten genom datorkommunikation kan medföra en frekventare kontakt om man mailar föräldrar ofta. Även Larsson (2001) menar att datorkommunikation kan leda till en bredare kontakt mellan människor. Dock ställer vi oss frågan om det leder till en djup och personlig kontakt. Erikson (2009) påpekar att e-post medför minskade face-to-face möten. Vi ser en nödvändighet med att lärare och föräldrar möts personligen, då de kan lära känna varandra på ett naturligt sätt, kommunicera direkt och se varandra i ögonen. Vårt resonemang stödjer vi med vår undersökning, men även Flisings m.fl. (1996) påpekande, där det framkommer att lärare och föräldrar är tvungna att lära känna varandra för att kunna vara naturliga i sitt samarbete. I vår empiriska studie finner vi vidare att vid direkt kommunikation finns det en chans för parterna att lättare förstå varandra, eftersom det finns förutsättningar för att reda ut eventuella missförstånd. En brist vi funnit genom vår empiriska undersökning är att e-post försvårar möjligheten för lärare att ställa direkta följdfrågor till föräldrar.

I intervjuundersökningen framkommer att datorkommunikation anses vara en lätt form för samverkan. Det påstås vara ett ”enkelt knapptryck”. Dock menar en lärare att kommunikationen kan bidra till hur många mail som helst. Vi ställer oss tveksamma till om e-post alltid är ett lätt knapptryck. Under våra intervjuer fick vi uppfattningen att det inte alltid är så enkelt att få tag i föräldrars mailadresser, att det inte finns tillräckligt med datorer att maila ifrån och att det kan vara svårt att nå ut till alla föräldrar via e-post. Trots detta förutsatte en av lärarna att alla föräldrar idag har mail. Larsson (2001) påpekar att den otillräckliga tillgången till datorer kan skapa klyftor i samhället. Vi menar att i dagens informationssamhälle förutsätts många gånger, att alla människor kan hantera och har möjlighet att utnyttja olika tekniker. Vi menar att denna ojämlikhet i tillgång till datorer har lärare att ta hänsyn till, vilket innebär att e-postkommunikation inte kan vara eller bli den enda formen för kontakten mellan hem och skola.

E-postkommunikation kan även ses som ett stressande och tidskrävande hinder för föräldrakontakten. Det råder olika mening bland våra intervjupersoner om hur man ser på tiden för e-postkontakt. Att känna tidspress vid nya arbetsmoment, styrks av Hargreaves (1998). I vår undersökning påstås att datorkommunikation tar mycket tid, och att det ofta sker hemifrån på fritiden. Vi antar att denna press kan bero på att lärare känner krav från föräldrar, att snabbt besvara deras meddelande. Det visas även att face-to-face möten med föräldrar tar mycket tid i lärares arbete. Vi menar att en del lärare hanterar tidsbristen genom att använda e-post i föräldrakontakten. Ett argument för datorkommunikation är att det anses vara ett bra sätt för lärare att spara tid, med argumentet att lärare slipper ”jaga” föräldrar för att komma i kontakt med dem. Brandén & Sturmark (2001) menar att fördelen med e-post ligger i att lärare får en mer ostörd fritid.

En svårighet med e-post som framförs, är att lärare och föräldrar ”gömmar sig” bakom datorn för att undvika att träffas och samtala muntligt. I vår undersökning benämns detta som en risk vid datorkommunikation. I så väl studier som i vår undersökning framkommer att en del lärare och föräldrar som tycker att det är svårt att mötas personligen, anser att e-post kan vara ett sätt att hantera detta problem. Dock menar vi att det kan finnas ytterligare en risk med att parterna kan uppvisa en annan personlighet bakom skärmen, som inte stämmer överens med deras rätta jag.

E-postkommunikation vid föräldrakontakt

Vi fann i vår undersökning att det som vanligtvis kommuniceras är information av allmän karaktär. Enligt Lpo 94 ska lärare förmedla föräldrar om elevens skolresultat och utveckling, vilket intervjupersonerna bland annat gör genom mail. Vi menar utifrån vår undersökning att e-post är en bra form för att delge föräldrar allmän information som berör skolan och eleven. Detta på grund av att det annars skulle ta lång tid att delge föräldrarna informationen enskilt, genom exempelvis telefon. Att det mest kommuniceras om allmänna ting såsom provresultat och inbjudningar, ställer vi oss däremot något kritiska till om det medför en djup kontakt mellan lärare och föräldrar. Vi ser att e-postkommunikationen inte innehåller några ingående samtal. Detta medför att parterna inte lär känna varandra på ett personligt sätt, vilket vi styrker i studierna om skolans föräldrakontakt. Vi har dock funnit lärare i vår empiriska undersökning, som bygger upp föräldrakontakten genom mail innehållande trevliga hälsningar. Vi menar att lärare bör överväga hur han/hon formulerar sig i sina mail till föräldrar, för att undvika missförstånd. Detta framhålls som viktigt både i studier och i vår intervjuundersökning. Vi ser i vår undersökning att lärare använder e-post för att kontakta föräldrar om de vill få information om eleven. Att använda e-post som medel för att ta del av elevens personliga situation, ser vi som en möjlighet. Eftersom lärare har skyldighet att enligt Lpo 94 hålla sig uppdaterad om elevens situation.

Både i studierna om skolans föräldrakontakt och i vår empiriska undersökning framkommer att kontakten ofta skapas för att reda ut problem och för att uppmärksamma föräldrarna om svårigheter rörande eleven. Vi tycker att det är anmärkningsvärt att alla lärare hävdar att samverkan mellan parterna nästan alltid sker vid problem kring eleven. Flising m.fl. (1996) ställer sig kritisk till och menar att det inte stärker föräldrakontakten att enbart kommunicera om svårigheter. Även vid e-post ser vi att fåtalet lärare i vår empiriska undersökning, skriftligen samtalar om problem. Vi ser i vår studie att e-post anses vara en osäker- och ibland olämplig form att informera om svårigheter kring eleven, eftersom man inte vet vem som tar emot mailet och hur det läses. Vi menar att det bör belysas att lärare och föräldrar ska överväga att istället träffas face-to-face vid svårare omständigheter, vilket även uppmärksammas i studier och vår empiri. Då e-post används vid problem visar intervjuundersökningen att lärare istället ska ge föräldrarna alternativ till en vidare kontakt i någon annan form, som exempelvis telefon. Detta för att reda ut eventuella missförstånd.

Det vi saknar med kommunikationen i föräldrakontakten är att lärare alltför sällan framför positiva saker till föräldrarna om eleven. Vi finner i vår undersökning att beröm genom e-post kan bygga upp kontakten mellan lärare och föräldrar. Med stöd i vår empiri antar vi att e-post är ett snabbt och enkelt sätt att nå fram till föräldrar med positiv information. I studierna om skolans föräldrakontakt saknas ett resonemang om att läraren bör delge beröm till både föräldrar och elev, såväl inom e-post och de andra kontaktformerna.

En oväntad aspekt som framkommer i vår undersökning, är att e-post meddelanden kan sparas som ett ”kvitto” på vad lärare och föräldrar har skrivit till varandra. Vi fick uppfattningen om att lärare kan känna sig obekväma i kommunikationen med föräldrar. Vad vi förstår är att de ibland känner att de måste besvara och bevisa, vad de tillsammans har kommit överens om. Lärare har då kvittot kvar som ett stöd om missförstånd uppstår parterna emellan. Vi antar att det kan bero på att föräldrar har mer att bestämma om i dagens skola, vilket också framkommer i vår intervjuundersökning. Detta kan enligt oss bero på att föräldrarnas delaktighet och ansvar för elevens skolgång betonas starkt i Lpo 94. Vi anser att spara bevis på vad som sagts inte gynnar föräldrakontakten i någon riktning, utan istället kan leda till att parterna blir misstänksamma mot varandra.

Slutsatsen vi kan dra utifrån såväl olika studier som vår empiriska undersökning är att e-post ses som en nyare form för föräldrakontakt. Den huvudsakliga fördelen anges vara snabb kommunikation om allmänna saker. För att skapa djupare samtal och en personligare kontakt, framhålls att lärare och föräldrar istället bör träffas face-to-face.

Reflektioner kring vår undersökning

Några svagheter med vår undersökning är att vårt urval av intervjupersoner enbart resulterade i fem lärare. Dock tycker vi att dessa lärare har gett oss utförliga och kunskapsmässiga svar, vilket ger uppsatsen relevans enligt vår mening. En möjlig nackdel med vår studie är att vi inte funnit någon större mängd litteratur som berör kontaktformen e-post, eftersom det är en ny form för föräldrakontakt. Dock har vi tagit del av mer allmänna studier om datorkommunikation, som vi haft användning av. Vi anser att vi använt oss av en stor del studier om skolans föräldrakontakt i vår uppsats, som styrker vår empiriska undersökning.

Delar av vår litteratur kan anses vara av äldre karaktär, som vi i efterhand har reflekterat över och blivit medvetna om att i vissa fall hade det varit mer föredelaktigt att ha valt fler nya källor. Den valda litteraturen har vi ändå haft nytta av då de traditionella kontaktformerna som visas i den äldre litteraturen fortfarande utgör en stor del av dagens föräldrakontakt. Vi ser också att både de äldre och de nya källorna har varit användbara i vår undersökning, eftersom vår empiri har likheter med dessa då det gäller lärares förhållning till de olika kontaktformerna. Genom att ha en kombination av vår valda litteratur har vi kunnat följa en röd tråd i vår uppsats. Vi anser inte att resultatet hade blivit annorlunda om vi använt oss av annan litteratur, eftersom vi genom empirin kan se att de traditionella formerna fortfarande används på liknande sätt bland lärare i dagens skola. Enligt oss finns det alltid alternativa källor att använda i en undersökning, men vi har gjort ett kritiskt urval som besvarat vårt syfte och frågeställningar som vi är nöjda med.

I arbetet med vår studie är våra styrkor att vi har använt oss av samma frågor till alla intervjupersoner, för att styrka reliabiliteten (tillförlitligheten). Intervjufrågorna formulerade vi utifrån våra frågeställningar, för att kunna styrka tillförlitligheten. Frågorna ställdes i samma ordning till lärarna, men följdfrågorna varierade dock något. Vår första intervju var en gruppintervju, som gjordes för att kontrollera validiteten (giltigheten). Vi fann att våra frågor fungerade väl och använde samma struktur i våra resterande intervjuer. Att våra intervjufrågor skickades ut i förväg, ser vi kan ha medverkat till att lärarna var förberedda och kunde delge oss utförliga svar. Detta underlättade för oss under intervjuerna, då samtalen fortlöpte bra och fokuserades på undersökningens område. Slutligen presenterar vi enligt oss vår största styrka med undersökningen. Styrkan är att vi belyser ett nytt och relativt outforskat område, e-post som kommunikationsform för föräldrakontakt.

Vidare forskning

Under vårt uppsatsskrivande har studierna om skolans föräldrakontakt, samt e-post som kontaktform väckt tankar för vidare studier hos oss. Vi skulle gärna se hur användningen av formen e-post undersöks ur ett föräldraperspektiv. Det vore intressant att titta närmare på hur lärare och föräldrar formulerar sig i mail. Vi skulle även vilja studera hur relationen blir mellan lärare och föräldrar, när man kontaktar och samtalar över e-post. Det vore slutligen intressant om fler undersökningar om de nya formerna; sms och de webbaserade informationssystemen Skola24 och SchoolSoft gjordes.

Slutord

Att ha genomfört vår undersökning har varit lärorikt och intressant. Genom att ha studerat skolans föräldrakontakt har vi fått mycket värdefulla kunskaper. Lärdomen tar vi med oss och kommer använda i vår framtida yrkesroll, som lärare inom de senare skolåren. Att skriva uppsats parvis har varit till stor glädje då vi kunnat ”bollat” idéer. Vi har även stöttat varandra när vi fastnat i formuleringar och överväganden kring studien. Att ha skrivit uppsats ser vi som en merit och ett minne att ta med oss i livet.

Innan vi inledde vår studie hade vi båda en mer negativ syn på e-post som form för föräldrakontakt. I efterhand har vi blivit medvetna om dess för- och nackdelar, samt att man kan se e-post som en möjlighet och svårighet i kontakten med föräldrar.

I studier om skolans föräldrakontakt framkommer det att lärare och föräldrar är en heterogen grupp. Därför drar vi slutsatsen att lärare bör anpassa val av kontaktform efter föräldrars önskemål och behov. Att inte ta hänsyn till detta gynnar enligt oss inte den ”goda” föräldrakontakten.

Slutligen vill vi hävda att det aldrig går att bortse från eleven i samverkan med föräldrar. I våra intervjuer kom eleven ofta i centrum under samtalen. Kontakten mellan lärare och föräldrar skulle aldrig uppstå enligt oss om det inte vore för eleven.

Referenser

- Backlund, Britt (1991): *Inte bara ord – En bok om talad kommunikation*. Lund: Studentlitteratur
- Brandén, Ulrik & Sturmark, Christer (2001): *Digital kommunikation i nätverksamhället*. Stockholm: Svenska förlaget liv & ledarskap ab
- Davidson, Bo & Patel, Runa (2003): *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur
- Erikson, Lars (2004): *Föräldrar och skola*, Örebro Studies in Education 10. Universitetsbiblioteket 2004
- Erikson, Lars (2009): *Lärares kontakter och samverkan med föräldrar*. Rapporter i Pedagogik, 14. Örebro universitet.
- Flising, Lisbeth & Kärrby, Gunni (1983): *Föräldrarna och skolan*. Stockholm: Liber
- Hagström, Eva (2004): *Referenshantering vid Pedagogiska institutionen*. Informationsskrifter vid Pedagogiska institutionen, Örebro universitet
- Hargreaves, Andy (1998): *Läraren i det postmoderna samhället*. Lund: Studentlitteratur
- Hernwall, Patrik (2009-02): Att ta vardagen i anspråk, *Pedagogiska magasinet*, nr 1, s 50-53
- Johansson, Gunilla & Orving, Karin (1981): *Kontakterna mellan hem och skola – En undersökning av aktuella kontaktformer*. Pedagogiska rapporter Umeå nr 105, Universitetet i Umeå
- Karlsohn, Thomas (2009-02) Tema gränslösa mötesplatser – Vad gör vi i den digitala världen? *Pedagogiska Magasinet*, nr 1, s 42-45
- Karlsson, Jörgen; Daniel, Pettersson (2004): *Datorkommunikation mellan lärare och föräldrar*. D-uppsats vid Institutionen för Industriell ekonomi och samhällsvetenskap, Luleå Tekniska universitet.
- Kvale, Steinar (1997): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Larsson, LarsÅke (2008): *Tillämpad kommunikationsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur
- Lgr 80, *Läroplanen för grundskolan 1980. Allmän del*. Stockholm: Skolöverstyrelsen och Utbildningsförlaget
- Lpo 94, *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*, Skolverket och CE Fritzes AB, Stockholm: Utbildningsdepartementet
- Lund, Kjell & Nilsson, Nils-Erik (1995): *Växa tillsammans – årskurs 7 -9*. Stockholm: Liber
- Maltén, Arne (1998): *Kommunikation och konflikthantering – en introduktion*. Lund: Studentlitteratur

Nielsen, Börge (2000): *Datorkommunikation*. Stockholm: Liber

Repstad, Pål (2007): *Närhet och distans – kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur

Slottberg, Veronique (2008-11-15), Skolkar ditt barn? – se efter på nätet. *Nerikes Allehanda*

Elektroniska källor

Vetenskapsrådet (2002), *Forskningsetiska principer för humanistisk – samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet
www.vr.se/humsam/index.asp.id=24dok_id=838 [hämtad 2009-02-25]

SchoolSoft (2009): *SchoolSoft – internetbaserad kommunikation för en öppnare skola*

<http://www.schoolsoft.se/vad-ar-schoolsoft/index.php> [hämtad 2009-03-19]

Skola24 (2009): *Nova software*

[http://www.novasoftware.se/\(cn4dtk55zv2zxruwdhy54tyh\)LoadArticle.aspx?ID=186](http://www.novasoftware.se/(cn4dtk55zv2zxruwdhy54tyh)LoadArticle.aspx?ID=186)
[hämtad 2009-03-04]

Bilaga I: Brev till rektorn

Örebro Universitet

2009-03-05

Rektorns namn

Vi är två lärarstudenter vid namn Anna Alvarsson och Maria Lennartsson, som studerar vid Örebro universitet. Vi går vår sista termin på lärarprogrammet, där vi läser Pedagogik med didaktiskt inriktning C, som innebär att skriva en C-uppsats på 15 hp. I vår uppsats hoppas vi få ta del av de kunskaper som lärarna på er skola har att erbjuda. Vårt syfte med denna studie är att undersöka hur skolan använder olika former för föräldrakontakt. Vi har valt att studera grundskolans senare år, där av valet av er skola. För att förtydliga vårt syfte vill vi undersöka om vårt antagande stämmer överens med att det har skett en förskjutning av föräldrakontakten i dagens skola. Enligt oss har föräldrakontakten mer och mer gått ifrån de äldre kontaktformerna där lärare och föräldrar möts öga mot öga, till att idag kommunicera på mer modern väg genom exempelvis e-post.

Till vår C-uppsats önskar vi få komma i kontakt med lärare på er skola som är villiga att medverka vid ett intervjutillfälle, som berör e-postkommunikation mellan lärare och föräldrar. Vi ser gärna att du föreslår tänkbara intervjupersoner med en spridning i ålder, kön och datoranvändning. Vårt intervjumaterial och informationen kring intervjupersonerna kommer att hanteras utifrån Vetenskapsrådets forskningsetiska principer (www.vetenskapsradet.se), som hanterar sekretess och anonymitet. Det är oerhört viktigt för oss att få ta del av lärarnas kunskaper och erfarenheter om föräldrakontakt via e-post. Vi bygger vår uppsats på studier, men behöver även kunskaper till vår studie om hur skolan använder former för föräldrakontakt i verkligheten. Datorkommunikation mellan lärare och föräldrar är ett nytt och outforskat kunskapsområde. Vi anser att det är viktigt att forska om nya former av föräldrakontakt. Genom er medverkan kan vi presentera ny kunskap om de nya kontaktformerna, som vi kan dela med oss av till lärarstudenter och skolpersonal på fältet. Vi vore tacksamma om du tillåter oss att intervjua några lärare och meddelar oss om tillåtelsen. Samt om du **snarast** kan delge de tänkbara lärarna vårt bifogade brev, som innehåller utförligare information om intervjutillfället. Vi sänder givetvis dig en kopia av vår C-uppsats efter genomförd studie.

Tack på förhand och vänliga hälsningar

Anna Alvarsson och Maria Lennartsson

Bilaga II: Brev till lärarna

Örebro Universitet

2009-03-05

Hej!

Vi är två lärarstudenter vid namn Anna Alvarsson och Maria Lennartsson, som studerar vid Örebro universitet. Vi går vår sista termin på lärarprogrammet, där vi läser Pedagogik med didaktiskt inriktning C, som innebär att skriva en C-uppsats på 15 hp. I vår uppsats hoppas vi få ta del av dina yrkeskunskaper som du har att delge oss.

Vårt syfte med denna studie är att undersöka hur skolan använder olika former för föräldrakontakt. Vi har valt att undersöka grundskolans senare år, där av valet av just er skola. För att förtydliga vårt syfte vill vi undersöka om vårt antagande stämmer överens, med att det har skett en förskjutning av föräldrakontakten i dagens skola. Enligt oss har föräldrakontakten mer och mer gått ifrån de äldre kontaktformerna där lärare och föräldrar möts öga mot öga, till att idag kommunicera på mer modern väg genom exempelvis e-post.

Till vår C-uppsats hoppas vi finna dig som villig lärare att medverka i vår intervju. Intervjutillfället omfattar cirka 30 minuter och berör bland annat frågor kring e-postkommunikation mellan lärare och föräldrar. Våra intervjufrågor kommer vi att maila dig innan intervjun, så att du kan ta del av dessa och reflektera över dem innan intervjutillfället. Vårt intervjumaterial och informationen kring dig som intervjuperson, kommer vi att hantera utifrån sekretess och anonymitet genom Vetenskapsrådets forskningsetiska principer. Både skolan och du som lärare är anonym i vår undersökning. Texten finns att läsa på Vetenskapsrådets hemsida: www.vetenskapsradet.se Under intervjuerna kommer vi att ljudinspela och anteckna samtalen. Anledningen till att vi spelar in intervjuerna beror på att vi lättare ska kunna hantera och gå tillbaka i intervjumaterialet senare. Skulle du inte vilja bli inspelad kan du meddela oss detta via mail. Beroende på hur många lärare på er skola som kan tänka sig att intervjuas, kommer vi antingen utföra enskilda- eller gruppintervjuer.

Just dina kunskaper och erfarenheter om föräldrakontakt är oerhört viktiga för oss att få ta del av. Därför ser vi dig gärna som medverkande i vår undersökning. Vi bygger vår uppsats på studier, men behöver även dina kunskaper till vår studie om hur skolan använder olika former för föräldrakontakt i verkligheten.

Datorkommunikation mellan lärare och föräldrar är ett nytt och utforskat kunskapsområde. Vi anser att det är viktigt att forska om nya former av föräldrakontakt. Du som lärare är lika intressant som intervjuperson om du arbetar med föräldrakontakt via internet, som om du inte gör det. Vi är även intresserade av dina kunskaper och erfarenheter om föräldrakontakt vid exempelvis föräldramöten, telefonsamtal och hembesök.

Genom din medverkan kan vi presentera ny kunskap om de nya kontaktformerna, som vi kan dela med oss av till dig som lärare på fältet samt lärarstudenter. Vi vore väldigt tacksamma om du kan ta dig tid och besvara våra frågor vid ett intervjutillfälle. Samt om du **snarast** kan meddela oss via mail eller telefon om du vill medverka i vår undersökning eller inte. Vi kontaktar dig senare med utförligare information. Då kan vi tillsammans komma överens om tid och plats för intervjun. Vi sänder givetvis dig en kopia av vår C-uppsats efter genomförd studie. Kontakta oss gärna vid eventuella frågor.

Tack på förhand och vänliga hälsningar

Anna Alvarsson och Maria Lennartsson

Kontakta oss **snarast** om du vill medverka eller inte i vår intervju.

Anna Alvarsson

Maria Lennartsson

Mailadress _____

Mailadress _____

Telefon _____

Telefon _____

Bilaga III: Intervjufrågor

Tema A: Föräldrakontakt

1. Vilka former av föräldrakontakt använder du dig av?
2. Vilken kontaktform föredrar du främst? Varför?
3. Har din användning av de olika kontaktformerna förändrats under dina år som lärare? Hur?
4. Föredar du muntlig eller skriftlig kontakt med föräldrar? Varför?
5. Vilka fördelar ser du med att möta föräldrarna face-to-face?
6. Vilka nackdelar ser du med att möta föräldrarna face-to-face?
7. Får du stöd av din chef (rektorn) i arbetet med föräldrakontakt?

Tema B: Kommunikation via e-post

1. Motivera varför/varför inte du använder dig av e-post vid kommunikation med föräldrar?
2. Vilka vinster ser du med att kommunicera med föräldrar via e-post?
3. Vad går/kan gå förlorat i kontakten via e-post?
4. Vad kommunicerar du och föräldrar om via e-post?
5. När tar du kontakt med föräldrar via e-post?
6. Skulle du önska att all föräldrakontakt sker via e-post? Varför/ Varför inte?